

مقایسه نگرش صمیمانه نسبت به همسر در زنان متأهل کاربر و غیر کاربر شبکه های مجازی اجتماعی

داود تقوایی^۱، نرگس آبکار^۲

تاریخ دریافت: ۱۳۹۵/۰۹/۲۲ تاریخ پذیرش: ۱۳۹۵/۱۰/۱۸

چکیده

پژوهش حاضر با هدف مقایسه نگرش صمیمانه نسبت به همسر در زنان متأهل کاربر و غیر کاربر شبکه های مجازی اجتماعی صورت گرفت. در این مطالعه علی-مقایسه ای تعداد ۸۰ نفر از افراد هر دو گروه که از نظر متغیرهایی مثل وضعیت تحصیلی-اقتصادی و مدت زمان زندگی مشترک همتا بودند، به روش در دسترس انتخاب شدند. داده های پژوهش با پرسش نامه نگرش صمیمانه جمع آوری و با استفاده از روش آماری تحلیل واریانس چند متغیری، آزمون t و آزمون خی دو مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت. نتایج نشان داد که میزان نگرش صمیمانه در تمام خرده مقیاس ها و همچنین نمره کلی در دو گروه تفاوت معنی داری دارند. بر اساس نتایج این پژوهش می توان گفت که بین زنان متأهل کاربر و غیر کاربر شبکه های مجازی اجتماعی، تفاوت معناداری در خرده مقیاس ها و همچنین نمره کلی پرسش نامه نگرش صمیمانه نسبت به همسر وجود دارد.

واژگان کلیدی: نگرش صمیمانه، زنان متأهل کاربر، زنان غیر کاربر، شبکه های مجازی اجتماعی.

۱. استادیار گروه روان شناسی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد اراک، اراک، ایران. (نویسنده مسئول)

Email: davoodtaghvaei@yahoo.com

۲. کارشناسی ارشد روان شناسی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد اراک، اراک، ایران.

Email: Dr.nabkar@gmail.com

برقراری روابط اجتماعی به منزله یکی از نیازهای اساسی و فطری انسان، هم هدف و هم وسیله ارضای نیازهای دیگر است. در بررسی روابط اجتماعی میان افراد، روابط درون خانواده از اهمیت بسزایی برخوردار است. (فسانی، ۱۳۹۲، و ملکی پور، ۱۳۹۲) خانواده کوچک‌ترین واحد اجتماعی و در تمام فرهنگ‌ها کانونی مقدس و بهترین مکان برای تربیت جسم و روان است (فراست، ۱۳۸۱). در اسلام هدف از ازدواج، ایجاد آرامش و صمیمیت دانسته شده است چنانچه قرآن می‌فرماید: «از نشانه‌های خداوند این است که از جنس خودتان برای شما همسرانی آفرید تا در کنار آنان به سکون و آرامش برسید و بین شما دوستی و مهربانی قرار داد» (روم: ۲۱).

انسان‌ها به برقراری روابط صمیمانه نیاز دارند و برای دست یافتن به این نیاز و رشد صمیمیت، ازدواج یک فرصت منحصر به فرد در اختیار می‌گذارد که فراتر از روابط صمیمانه با دوستان و خویشاوندان است. از این رو اکثر افراد، ازدواج را صمیمی‌ترین رابطه و منبع اولیه عاطفه و حمایت می‌دانند. صمیمیت مشخصه کلیدی روابط زناشویی و از ویژگی‌های بارز یک ازدواج موفق به شمار می‌آید، این ویژگی به تعامل بین همسران اشاره می‌کند که نبود یا کمبود آن یک شاخص آشفتگی در رابطه زناشویی است. اهمیت صمیمیت زمانی روشن می‌شود که ازدواج کارکرد خوبی داشته باشد و فقدان صمیمیت حاکی از این است که رابطه زناشویی عملکرد ضعیفی دارد. (خدایاری، ۱۳۹۰، زارع پور، ۱۳۹۰، و حجازی، ۱۳۹۰)

در گذشته صمیمیت به روابط جنسی زوجین اطلاق می‌شد، حال آنکه صمیمیت جنسی تنها شاخص نشان‌دهنده صمیمیت واقعی زوجین نیست؛ صمیمیت واقعی آن است که زوجین تمام مسایل احساسی، عاطفی خود را در زندگی با هم در میان بگذارند. به عبارت دیگر صمیمیت یعنی، آشنایی نزدیک و احساس یک رابطه عمیق که در آن احساسات و خلق و خوی حقیقی فرد مطرح می‌شود. صمیمیت شامل همدلی، درک محبت، مهربانی و عواطف انسانی است که وجودش در زوجین بسیار مهم و یکی از شاخصه‌های دوام خانواده است. خانواده درمانگرها معتقدند که صمیمیت یک نیاز ضروری و عمیق است، به طوری که پژوهش‌ها نشان داده‌اند حتی اگر نوزادان احساسات لمسی، عاطفی و فیزیکی خوبی را دریافت نکنند، در بزرگسالی قادر به برقراری ارتباط عاطفی

و درستی با دیگران نخواهند بود. (گوردون، ۲۰۰۴)

از دیدگاه باگاروزی^۲ (۲۰۰۱) صمیمیت فرآیندی تعاملی، چند بعدی و دارای مؤلفه هایی است که با هم مرتبط است. باگاروزی بعد از سال ها کار با زوج ها ابعاد صمیمیت را شناسایی نمود که عبارتند از: صمیمیت عاطفی، صمیمیت روان شناختی، صمیمیت عقلانی، صمیمیت جنسی، صمیمیت جسمانی، صمیمیت معنوی، صمیمیت زیباشناختی، صمیمیت اجتماعی - تفریحی و صمیمیت زمانی و افراد با توجه به تفاوت های فردی در شدت و نوع صمیمیت با هم متفاوتند (اعتمادی، ۱۳۸۷). فقدان صمیمیت در روابط موجب بروز تنش هایی روانی و عکس العمل های نابهنجار مستقیم و غیرمستقیم و اختلال در روابط بین فردی می شود، در عین حال برقراری روابط صمیمانه موجب تسهیل و پیشبرد روابط بین فردی شده و در خروج روابط زوجین از بحران مؤثر است (خدابخشی کولایی، و همکاران، ۱۳۹۳). خانواده یک سیستمی است که حداقل از یک زن و یک مرد تشکیل می شود و در داخل چنین سیستمی افراد به وسیله حلقه های عاطفی قدرتمند و بادوام با یکدیگر گره خورده اند. این سیستم نیز مانند هر سیستم دیگری دستخوش حوادث تلخی می شود و همیشه در امان و به دور از تهدید نیست؛ به طوری که صمیمیت درون خانواده ها با حضور ابزارهایی مثل تلفن همراه و رایانه شخصی و دسترسی به اینترنت در معرض خطر است. (ابراهیم پور، و خزایی، ۱۳۹۱)

جهان امروزی شاهد توسعه و رشد تکنولوژی های جدید ارتباطی است که امکان ارتباط همزمان و نامحدود افراد را فارغ از مکان قرارگیری آنان در جهان واقعی فراهم ساخته است. این حرکت به سوی دوپاره شدن جهان، زمینه ساز به وجود آمدن جهان جدیدی با عنوان «جهان مجازی» است. در جهان مجازی انسان با سرزمین بی مرز و چند فرهنگی و در عین حال برخوردار از فضای واحد مواجه است. (راوارد، ۱۳۸۴) این جهان مجازی یا شبکه های اجتماعی که نسل جدیدی از فضای روابط اجتماعی هستند با اینکه عمر زیادی ندارند، توانسته اند به خوبی در زندگی مردم و خانواده ها جا باز کنند. شبکه های اجتماعی نقش پررنگی در دنیای امروز دارند و بر ابعاد مختلف زندگی فردی و اجتماعی افراد در سطح کشورها

تأثیر گذارند و در آینده نیز نقش به مراتب بیشتر و مهم‌تری را در زندگی بشر باز خواهند کرد (اسلامی، ۱۳۹۱). تأثیرات دیده شده از شبکه‌های اجتماعی در سبک زندگی اجتماعی و فردی کاربران فعال در حالت‌های افراطی به گونه‌ای مشابه با سبک معتادان الکلی و مواد مخدر است که در واقع جهان شاهد رخداد اعتیاد جدیدی به نام اعتیاد اینترنتی و به دلیل شبکه پرمخاطب فیسبوک، اعتیاد فیسبوکی است (داس، ۲۰۱۱).

زن و شوهری از مهم‌ترین نقش‌ها و می‌توان گفت از ابدی‌ترین نقش‌هایی است که انسان‌ها در زندگی می‌پذیرند و باید در قبال آن به تعهدات و اصول و خواسته‌های یکدیگر احترام بگذارند. ورود رسانه‌ها، روابط افراد در خانواده را تحت تأثیر قرار داده است. استفاده بیش از اندازه از اینترنت و حضور در شبکه‌های مجازی اجتماعی می‌تواند مشکلاتی را برای خانواده‌ها به وجود آورد، از جمله این موارد می‌توان به کاهش ارتباط‌های کلامی و چهره به چهره زوجین، افزایش بی‌اعتمادی و دروغ‌گویی اشاره نمود که در نهایت صمیمیت زوجین را کاهش می‌دهد. (کفاشی، ۱۳۸۹)

همسرانی که چندان با یکدیگر گفت‌وگو نمی‌کنند و غرق در دنیای مجازی هستند و به جای گذراندن وقت خود با همسر و اعضای خانواده، اوقات خود را با کسانی که حتی کم‌ترین آشنایی واقعی با آنها ندارند و همه هویت آنها به یک عکس و نوشته‌هایشان خلاصه می‌شود، می‌گذرانند. حاصل چنین رفتاری، چیزی جز کم‌رنگ شدن اعتماد میان زوج‌ها، گرایش به روابط فرازنشویی و مواردی از این قبیل نیست. روابطی که به طور مستقیم پایداری زندگی زنانشویی زوجین را هدف گرفته است. (کوپر، ۱۳۸۸)

محیط اینترنت و شبکه‌های اجتماعی این فضا را فراهم می‌کند که در تعاملات اینترنتی، افراد به راحتی بتوانند نیازهای خود را مطرح کنند؛ طرح نیاز باعث شکل‌گیری فضای گفت‌وگو و مباحثه می‌شود که در این مباحثه افکار و رفتارهای جدیدی شکل می‌گیرد. این تبادل احساسات و گفت‌وگوها موجب می‌شود که روابط افراد صمیمی شود و نیازهای خود را در این فضا پیدا و انرژی عاطفی خود را در این محیط مصرف کنند. (کفاشی، ۱۳۸۸)

پرطرفدارترین شبکه های اجتماعی در بین کاربران، شبکه اجتماعی فیسبوک^۱ و تویتر^۲ هستند و شبکه های اجتماعی دیگری نیز به آنها پیوسته اند (مانند تلگرام، اینستاگرام^۳، وایبر^۴، واتزآپ^۵، تانگو^۶، لاین^۷ و ...). از جمله کاربران روبه رشد و فزاینده این گونه شبکه های اجتماعی زنان، که از ارکان اصلی خانواد محسوب می شوند، هستند. زنان به دلیل ویژگی های شخصیتی نقش بسیار حساس و مهمی در تأمین سلامت و بهداشت روانی خانواده برعهده دارند. در یک زندگی زناشویی متعالی، اطاعت از خدا، محور است و زوجین مهارت ایجاد یک ارتباط دوستانه و صمیمیت و محبت قلبی و زبانی به یکدیگر را دارند. (خواجه نژادیان، ۱۳۹۳)

سهولت دسترسی به این شبکه های اجتماعی و ناشناس بودن هویت افراد در کنار مزایای بی شمار این شبکه ها، تبعات و عواقب خطرناکی مثل اعتیاد اینترنتی، بی علافتی به لحظات با هم بودن، افشای اسرار و اطلاعات شخصی و خانوادگی، تغییر ادبیات گفتاری و فرهنگی، عادی شدن روابط غیرضروری با جنس مخالف، تغییر الگوی رفتاری تخلیه هیجانی جنسی از مجرای غیرعادی، ایجاد روابط فرازناشویی و تنوع طلبی در روابط جنسی، سوءظن همسران، عادی شدن بسیاری از جرایم، کمرنگ شدن نقش معنویت و مذهب در خانه و عوارض جسمی چون کم خوابی، کم هوشی، ضعف بینایی و ... خواهد داشت. (خواجه نژادیان، ۱۳۹۳) شبکه های اجتماعی تأثیرات منفی و ناخواسته بر روابط بین فردی دارد. در بیشتر موارد، فرد در اثر حضور مستمر در این شبکه ها و نداشتن تعامل با همسر در اصطلاح دچار انزوای الکترونیک می شود. گرچه این انزوا در بدو امر جنبه فردی دارد، اما پس از مدتی، عوارض خانوادگی ایجاد می کند. در بیشتر موارد وسعت زیان ها و آسیب های عضویت در این شبکه ها به محیط خانواده نیز سرایت می کند. قبح زدایی از برخی هنجارهای اجتماعی و ترویج رفتارهای نامتعارفی از قبیل قماربازی اینترنتی، ازدواج

1. Facebook
2. Twitter
3. Instagram
4. Viber
5. whatsapp
6. Tango
7. Line

اینترنتی، بروز طلاق عاطفی بین زوج‌ها از دیگر آسیب‌ها و صدمه‌های ناشی از عضویت در شبکه‌های مجازی است. گفت‌وگوهای اینترنتی مداوم در این فضاها باعث شکل‌گیری رابطه عاطفی و گاه موجب جدایی همسران می‌شود.

مطالعات در روانشناسی سایبری نشان می‌دهد، کسانی که زیاد از شبکه‌های اجتماعی چون فیسبوک استفاده می‌کنند در روابط زناشویی خود دچار مشکل خواهند شد. افراد متأهل اگرچه می‌توانند از این شبکه‌ها برای ارسال پیام‌های دوستانه و عاشقانه برای بهبود روابط و صمیمیت خود استفاده کنند، ممکن است با حضور مداوم در شبکه‌های اجتماعی در دام‌های خطرناک‌تری بیافتند. در پژوهش‌های به عمل آمده در مورد بررسی اثرات اینترنت و شبکه‌های مجازی بر روی روابط زوجین، مواردی مثل اظهار حواس‌پرتی همسر، ایجاد روابط رومانتیک مخفیانه، صرف وقت در اینترنت به جای گذراندن وقت در کنار همسر، ناراحتی همسران از محتوای پیام‌های رد و بدل شده با دیگر اعضای شبکه (عکس، فیلم) و شک و سوءظن به همسر گزارش شده است. این سوء برداشت‌ها مانع برقراری و رشد صمیمیت بین زوجین می‌شود.

ترس^۱ و جیسن^۲ (۲۰۰۰) به این نتیجه دست یافتند که احتمال خیانت جنسی در افرادی که علایق جنسی شدید داشته و ارزش‌های جنسی برای آنها در اولویت قرار دارد، در صورت استفاده از شبکه‌های اجتماعی به علت ایجاد شرایط و تسهیل ارتباطات، بیشتر است و احتمال بی‌وفایی و پیمان‌شکنی در این افراد وجود خواهد داشت. آنان در پژوهش خود به این نتیجه رسیدند که نیاز به صمیمیت عاطفی بالا در زنان کاربر در صورتی که توسط همسران آنها ارضا نشود، با توجه به موقعیت و شرایطی که شبکه‌های اجتماعی در اختیار آنان قرار می‌دهد، احتمال برقراری روابط فرازناشویی در آنان زیاد می‌کند. از دیدگاه آنان از بین دلایل خیانت، عواملی چون نیاز به صمیمیت عاطفی، عشق ورزی و خودمحوری، اهمیت بسیار زیادی دارد. در بررسی دلایل پیمان‌شکنی و پشت پرده‌های خیانت در بین زوجین، یکی از عوامل مهم ایجاد روابط عاشقانه و فرازناشویی، حضور آنها در شبکه‌های اجتماعی و در معرض قرار گرفتن فرد با محتواهای جنسی این شبکه‌ها و دیدن تصاویر و

1. Treas, J

2. Gisen, D

فیلم های مبتدل بوده است. بنابراین، استفاده نادرست از شبکه های اجتماعی موجب برقراری ارتباطات غیراخلاقی می شود که پایه های ازدواج را به مخاطره انداخته و منجر به ایجاد بی اعتمادی بین زوجین، از بین رفتن صمیمیت و عاطفه و وارد شدن خدشه به روابط زناشویی آنها خواهد شد (کنگ، ۲۰۱۲).

زی هو^۲ و هی^۳ (۲۰۰۲) تأثیرات اینترنت را در زمینه اجتماعی از سه کارکرد خانواده، فعالیت های اوقات فراغت، آزادی های مدنی و پنهان کاری مورد بررسی قرار داده اند و نتیجه گرفتند که بین کاربران و غیرکاربران شبکه های اینترنتی تفاوت معناداری وجود دارد و با افزایش استفاده از اینترنت، مشارکت و فعالیت فرد در خانواده کاهش می یابد. با کم شدن ارتباطات و تعاملات خانوادگی افراد به دلیل حضور در شبکه های اینترنتی و تخلیه عاطفی و هیجانی فرد در مناظره های گروهی، اهمیت ارزش های تربیتی خانواده نزد فرد کاسته می شود (کفاشی، ۱۳۸۹).

از جمله دلایل خیانت زناشویی، حضور در شبکه های اجتماعی و رفتن به سایت های جنسی و هرزه نگاری ها و دیدن فیلم های پورنواست که خطری جدی برای خانواده ها است؛ به ویژه افرادی که صمیمیت کمی در خانواده دارند، بیشتر به این نوع خیانت روی می آورند. بودن در شبکه های مجازی به ویژه فیسبوک، ابتدا منجر به خیانت عاطفی می شود. مواردی چون راحتی دسترسی به عشق های قبلی و یادآوری روابط گذشته و امکان شروع دوستی های جدید موجب برقراری صمیمیت و رابطه با افراد مخاطب شده و در نتیجه شخص به جای اینکه مسائل و رازهایش را با همسر و شریک جنسی خود مطرح کند با شرکای اینترنتی خود صحبت کرده و خیلی زود صمیمی شده و این صمیمیت روز به روز بیشتر می شود و اطلاعات شخصی در دسترس فرد مخاطب در شبکه قرار می گیرد که شاید با نزدیک ترین فرد در زندگی آن را در میان نگذاشته باشد. پس از برقراری صمیمیت در روابط، فرد ابتدا از لحاظ احساسی به مخاطب جذب شده و نسبت به آن فرد احساس تمایز و توجه بیشتری نشان می دهد و کم کم با وی شروع به خیال پردازی های جنسی می نماید

1. Kang,R
2. Zhu,J.J.H
- 3.He,Z.

که این خود منجر به شروع رابطه جنسی واقعی می‌شود و به عبارتی سکس اینترنتی یا خیانت رخ خواهد داد که با پیامدهای خود به رابطه زناشویی خدشه وارد خواهد کرد.

(کرنر، ۲۰۱۴)

خدابخشی و همکاران (۱۳۹۳) در پژوهشی نشان دادند که هر چقدر نگرش صمیمانه در زوج‌ها زیاد باشد و زوج‌ها احساس نیاز به صمیمیت بیشتری در روابط خود داشته باشند و این صمیمیت در رابطه زوجی وجود نداشته باشد، احتمال اینکه به روابط خارج از ازدواج برای یافتن صمیمیت از دست رفته خود بپردازد، بسیار زیاد است.

برات دستجردی و صیادی (۱۳۹۱) در پژوهش خود مشاهده نمودند که استفاده از اینترنت به دلیل جذابیت‌های کاذبی که برای کاربران ایجاد می‌نماید، به آرامی آنها را معتاد می‌کند و می‌تواند نیازهای روانی و هیجانی آنها را در ظاهر تأمین نماید. بنابراین، جایگزین نمودن شبکه‌های اجتماعی به جای تعامل دنیای واقعی، ارتباطات اجتماعی و عاطفی کاربران را مختل می‌کند. همچنین اصغری مقدم، عمری و شعیری (۱۳۹۰) در پژوهش خود به این نتیجه رسیدند که نمرات خرده‌مقیاس‌های صمیمیت عاطفی با همسر در افراد کاربر شبکه‌های مجازی اجتماعی که به راحتی با جنس مخالف تعامل داشتند، پایین است. نگرش صمیمانه در همسران، نقش بازدارنده و مهمی در جلوگیری از نارضایتی‌ها، گسست‌های عاطفی و پیمان شکنی‌ها در روابط زناشویی دارد. با توجه به حضور روزافزون شبکه‌های اجتماعی و آسیب‌های این تکنولوژی فراگیر و چندبعدی در خانواده و رکن اساسی آن یعنی زنان، این پژوهش بر آن است این فرضیه را که میزان نگرش صمیمانه نسبت به همسران در زنان کاربر شبکه‌های مجازی از زنان غیرکاربر کمتر است، آزمون نماید.

۲. شیوه انجام پژوهش

۲-۱. روش پژوهش

روش انجام این پژوهش توصیفی از نوع علی-مقایسه‌ای است.

۲-۲. جامعه و نمونه آماری

جامعه آماری پژوهش عبارت است از: زنان متأهل ۲۵ الی ۴۵ ساله ساکن شهر اراک که حداقل سه سال از ازدواج آنها گذشته تحصیلات بالای دیپلم داشتند. نمونه آماری این پژوهش (کاربران شبکه های اجتماعی) زنان متأهلی بودند که بیش از دو ساعت در فضای مجازی و شبکه های اجتماعی حضور فعال روزانه داشتند و یا عضو فیسبوک بودند که به روش نمونه گیری در دسترس انتخاب شدند. گروه مقایسه (غیر کاربران شبکه های اجتماعی) زنان متأهلی بودند که در هیچ یک از شبکه های مجازی عضو نبودند و استفاده آنها از فضای مجازی محدود به برقراری تماس و پیام های ضروری با اقوام، همکاران و خانواده بود.

با توجه به ماهیت روش پژوهش علی - مقایسه ای حداقل نمونه قابل قبول به ازای هر متغیر ۳۰ نفر است. (دلور، ۱۳۹۳) برای این اساس، پس از بررسی پرسش نامه های تکمیل شده توسط افراد دو گروه و حذف نمونه های مخدوش، حجم نمونه برای هر گروه ۴۰ نفر در نظر گرفته شد. افراد گروه مقایسه از لحاظ متغیرهای جمعیت شناختی تا به طور تقریبی با گروه کاربران اینترنت همتا بودند. از جمله شرایط ورود به طرح برای افراد هر دو گروه، داشتن سطح تحصیلات بالای دیپلم و گذشت حداقل ۳ سال از ازدواج آنها بود.

۳-۲. ابزار پژوهش

۱-۳-۲. پرسش نامه نیاز صمیمیت باگاروزی

این پرسش نامه توسط باگاروزی (۲۰۰۱) تهیه و تنظیم و در ایران توسط اعتمادی در سال (۱۳۸۴) هنجاریابی شده است. اعتمادی پس از تأیید روایی محتوایی این پرسش نامه، روایی همزمان ۵۸٪ و ضریب پایایی کل پرسش نامه را با روش آلفای کرونباخ ۰/۹۴ به دست آورد که نشان دهنده پایایی قابل قبول این مقیاس است. این پرسش نامه دارای ۴۱ سؤال در مقیاس لیکرت است که در آن هشت بعد یا هشت نوع از نیازهای صمیمیت سنجیده می شود. (اعتمادی، رضایی، و احمدی، ۱۳۹۳)

این پرسش نامه مؤلفه های عاطفی، روان شناختی، عقلانی، جنسی، جسمانی، معنوی، زیباشناختی، اجتماعی - تفریحی و زمانی را مورد بررسی قرار می دهد. در این پرسش نامه

برای هر یک از ابعاد صمیمیت به جز بعد معنوی که شش سؤال دارد، پنج سؤال در نظر گرفته شده است و در یک طیف ده گزینه‌ای از ۱- (ابداً این نیاز در من وجود ندارد) تا ۱۰ (کاملاً این نیاز در من قوی است) درجه بندی شده است. برای هشت بُعد صمیمیت نمرات عددی محاسبه شده که با جمع نمرات هر بعد نمره صمیمیت کلی به دست می‌آید. بُعد آخر یعنی، بعد زمانی جداگانه و به صورت کیفی سنجیده می‌شود. (اعتمادی، ۱۳۸۷)

۳. یافته‌های پژوهش

در این بخش ابتدا یافته‌های توصیفی و در ادامه نتایج یافته‌های استنباطی با استفاده از روش‌های آماری تحلیل واریانس چندمتغیره آزمون تی دو گروهی مستقل و آزمون خی دو به منظور مقایسه نمرات دو گروه در مؤلفه‌های نگرش صمیمانه نسبت به همسر و همچنین نمره کلی نگرش صمیمانه ارایه شده است.

جدول شماره ۱: نتایج آمارهای توصیفی متغیر نگرش صمیمانه به تفکیک گروه‌ها

مقیاس‌ها	گروه‌ها	تعداد	میانگین	انحراف معیار	حداقل نمره	حداکثر نمره
صمیمیت عاطفی	کاربر	۴۰	۳۳/۵۶	۷/۵۱	۲۵	۴۲
	غیرکاربر	۴۰	۴۵/۶۵	۳/۲۸	۳۰	۴۸
صمیمیت روان شناختی	کاربر	۴۰	۳۲/۰۵	۷/۶۴	۲۱	۳۵
	غیرکاربر	۴۰	۴۴/۴۳	۴/۰۱	۳۲	۴۹
صمیمیت عقلانی	کاربر	۴۰	۳۳/۱۵	۷/۶۴	۲۴	۳۷
	غیرکاربر	۴۰	۴۵/۵۵	۳/۷۹	۴۲	۵۰
صمیمیت جنسی	کاربر	۴۰	۳۳/۳۸	۷/۸۷	۲۵	۳۷
	غیرکاربر	۴۰	۴۵/۸۹	۳/۵۳	۴۱	۵۰
صمیمیت بدنی	کاربر	۴۰	۳۳/۴۴	۷/۵۱	۲۷	۳۹
	غیرکاربر	۴۰	۴۶/۲۴	۴/۱۲	۳۴	۵۰
صمیمیت معنوی	کاربر	۴۰	۳۵/۸۱	۹/۳۹	۳۰	۴۲
	غیرکاربر	۴۰	۴۵/۶۹	۴/۸۶	۳۸	۴۹
صمیمیت زیباشناختی	کاربر	۴۰	۳۲/۵۰	۷/۳۴	۲۵	۴۰
	غیرکاربر	۴۰	۴۵/۲۳	۴/۴۵	۳۵	۵۰
صمیمیت اجتماعی	کاربر	۴۰	۳۳/۲۴	۸/۰۱	۲۲	۴۱
	غیرکاربر	۴۰	۴۶/۴۵	۶/۸۸	۴۲	۵۰
نمره کل نگرش صمیمانه	کاربر	۴۰	۲۶۴/۶۳	۴۹/۴۰	۱۹۹	۳۱۳
	غیرکاربر	۴۰	۳۷۴/۵۹	۲۱/۵۹	۲۹۴	۳۹۶

جدول «شماره ۱» شاخص‌های توصیفی مربوط به مؤلفه‌های صمیمیت زناشویی در هر دو گروه کاربر و غیرکاربر را نشان می‌دهد.

جدول شماره ۲: نتایج تحلیل واریانس چند متغیره مقایسه میانگین نمرات مقیاس‌های نیاز صمیمیت

منبع تغییرات	متغیرها	مجموع مجزورات	درجه آزادی	میانگین مربعات	ضریب F	سطح معنی داری
گروه	صمیمیت عاطفی	۵۸۴۴/۳۱	۱	۵۸۴۴/۳۱	۱۷۳/۹۷	۰/۰۰۱
	صمیمیت روان شناختی	۶۱۲۵/۶۳	۱	۶۱۲۵/۶۳	۱۴۹/۴۷	۰/۰۰۱
	صمیمیت عقلانی	۶۱۵۰/۴۰	۱	۶۱۵۰/۴۰	۱۶۹/۱۲	۰/۰۰۱
	صمیمیت جنسی	۶۲۶۲/۵۱	۱	۶۲۶۲/۵۱	۱۶۸/۲۶	۰/۰۰۱
	صمیمیت بدنی	۶۵۵۳/۶۰	۱	۶۵۵۳/۶۰	۱۷۸/۷۷	۰/۰۰۱
	صمیمیت معنوی	۱۵۸۰۰/۶۳	۱	۱۵۸۰۰/۶۳	۳۸۲/۶۹	۰/۰۰۱
	صمیمیت زیبایی شناختی	۶۴۷۷/۰۳	۱	۶۴۷۷/۰۳	۱۷۵/۹۰	۰/۰۰۱
	صمیمیت اجتماعی	۶۹۸۲/۸۱	۱	۶۹۸۲/۸۱	۱۲۵/۲۸	۰/۰۰۱

با توجه به نتایج حاصل از آزمون تحلیل واریانس چندمتغیره که در جدول «شماره ۲» آمده است، سطح معناداری در همه زیرمقیاس‌ها، تفاوت معناداری را بین دو گروه کاربر اینترنت و غیرکاربر نشان می‌دهد. نتایج در سطح معناداری $P < 0/01$ معنادار است.

جدول شماره ۳: آزمون t مستقل برای مقایسه نمره کل صمیمیت در دو گروه کاربر و غیرکاربر

متغیر	درجه آزادی	مقدار t	سطح معناداری
نمره کل نگرش صمیمیت	۷۸	۱۸/۲۴	۰/۰۰۱

نتیجه حاصل از آزمون t در دو گروهی مستقل که در جدول «شماره ۳» آمده است، نشان می‌دهد که تفاوت معناداری بین میانگین نمره کل نگرش صمیمانه در دو گروه کاربر و غیرکاربر با توجه به سطح معناداری، وجود دارد. $P < 0/01$.

به منظور مقایسه تفاوت زیرمقیاس صمیمیت زمانی در دو گروه کاربر شبکه‌های اجتماعی و گروه غیرکاربر با توجه به اینکه مقیاس اندازه‌گیری این متغیراسمی است از آزمون خی دو استفاده شد.

جدول شماره ۴: آزمون خی دو برای مقایسه تفاوت فراوانی صمیمیت زمانی در دو گروه کاربر و غیر کاربر شبکه های اجتماعی

غیرکاربر		کاربر		صمیمیت زمانی
درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	
۰/۱	۰	۵۸/۸	۴۷	ضعیف
۱۶/۳	۱۳	۳۸/۸	۳۱	متوسط
۸۳/۸	۶۷	۲/۵	۲	خوب
۱۰۰/۰	۸۰	۱۰۰/۰	۸۰	جمع

$$۲ \times ۰/۰۱ = \text{سطح معنی داری} = ۲ = \text{درجه آزادی} = ۱۱۵/۵۹۶ = ۲x$$

با توجه به جدول «شماره ۴»، سطح معنی داری آزمون خی دو نشان می دهد که صمیمیت زمانی دو گروه با هم تفاوت معنی داری دارد. در گروه کاربر شبکه های اجتماعی، درصد کسانی که صمیمیت زمانی آنها در سطح ضعیف است بیشتر از همین افراد در گروه غیرکاربر است. از سوی دیگر، نسبت کسانی که در گروه شبکه های اجتماعی، دارای صمیمیت زمانی در سطح خوب هستند، کمتر از همین نسبت در گروه غیرکاربر است.

۴. بحث و نتیجه گیری

یافته های پژوهش حاضر نشان می دهد که در همه زیر مقیاس های نگرش صمیمانه و همچنین نمره کلی بین دو گروه کاربر شبکه های اجتماعی و گروه غیرکاربر تفاوت معنی داری وجود دارد. بررسی نتایج نشان می دهد که میزان همه ابعاد یا خرده مقیاس های صمیمیت در زنان متأهل گروه غیرکاربر از گروه کاربر شبکه های اجتماعی بالاتر است و نحوه کاربری و استفاده طولانی مدت از این شبکه ها با فقدان یا کمبود ابعاد صمیمیت رابطه دارد. در تبیین این نتیجه می توان گفت که صمیمیت یکی از نیازهای مهم روابط زناشویی و مفهومی چند بُعدی مرکب از عناصر مختلف و بیانگر کیفیت رابطه بین زن و شوهر است که در خلال آن جنبه های خصوصی افکار، عواطف، احساسات و باورهای خود را به مشارکت می گذارند. در شرایط طبیعی، انتظار می رود ارتباط و کیفیت رابطه بین زوجین به گونه ای باشد که آنان را در کنار هم و در یک فضای مطلوب صمیمی قرار دهد. در صورتی که زوجین نتوانند نیازهای صمیمیت یکدیگر را ارضا نمایند، حضور در شبکه های مجازی اجتماعی با

توجه به سهولت دسترسی برای همگان، ممکن است جایگزین آن شود. به تعبیری دیگر حضور در شبکه‌های مجازی اجتماعی به مدت زیاد و صرف وقت در آن فضاها می‌تواند زمینه‌ساز کاهش صمیمیت در روابط همسران شود.

با توجه به نتایج پژوهش حاضر مبنی بر تفاوت معنادار صمیمیت عاطفی و جنسی کاربران شبکه‌های مجازی اجتماعی با افراد عادی، این یافته با نتایج پژوهش‌های ترس و جیسن (۲۰۰۰)، اصغری مقدم و همکاران (۱۳۹۰) و خدابخشی و همکاران (۱۳۹۳) همسو است. در تبیین این نتیجه می‌توان گفت که نیاز صمیمیت در ابعاد مختلف در افراد متفاوت است و میزان تأثیری که کمبود جنبه‌های مختلف صمیمیت می‌تواند، داشته باشد، بستگی به شدت آن نیاز در افراد دارد. بر این اساس زنانی که صمیمیت عاطفی و جنسی بالایی دارند، در صورتی که نیازهای آنان در چارچوب روابط زناشویی و توسط همسرانشان برطرف نشود با توجه به موقعیت و شرایطی که شبکه‌های مجازی اجتماعی در اختیار آنان قرار می‌دهد، احتمال گرایش آنان به شبکه‌های مجازی زیاد خواهد بود و برقراری ارتباط با افراد جنس مخالف در فضای مجازی می‌تواند در درازمدت جایگزین صمیمیتی باشد که باید در روابط زناشویی توسط همسر برآورده شود. چنین وضعیتی منجر به کاهش نگرش صمیمانه نسبت به همسر در ابعاد صمیمیت جنسی و عاطفی خواهد شد.

در مورد خرده‌مقیاس بُعد معنوی صمیمیت و بالاتر بودن معنادار نمرات افراد غیرکاربر، می‌توان اینگونه نتیجه گرفت که بعد معنوی رفتار افراد می‌تواند پیش‌بینی‌کننده مهمی در مورد کاربر شدن و عضویت فرد در شبکه‌های مجازی و همچنین سطوح فعالیت در این شبکه‌ها و برقراری روابط با افراد غیرهمجنس باشد. بر این اساس، می‌توان نتیجه گرفت که بالاتر بودن نمره در بعد صمیمیت معنوی در افراد غیرکاربر قابل پذیرش است.

در مورد تفاوت معنادار بُعد صمیمیت اجتماعی در افراد غیرکاربر اینگونه می‌توان تبیین نمود که اکثر کاربران اینترنتی به دلیل عدم کفایت در برقراری روابط صمیمانه اجتماعی که می‌تواند ناشی از ناپختگی رفتاری و شخصیتی آنان باشد، علاقمند به عضویت در شبکه‌های اجتماعی هستند. شرایطی که شبکه‌های اجتماعی برای کاربران خود فراهم می‌کنند، از جمله ناشناس بودن و مخفی ماندن ارتباطات، کاربران را به عضویت در این شبکه‌ها

ترغیب می‌کند. برقراری ارتباطات در فضای واقعی نیازمند پیش‌فرض‌های بسیار زیادی است که در بسیاری از موارد وجود ندارد و در عین حال توانایی‌های خاصی را می‌طلبد که در صورت وجود پیش‌فرض‌های موردنیاز، باید فرد این توانایی‌ها را داشته باشد. براین اساس، می‌توان گفت که شبکه‌های اجتماعی یک هدف جایگزین و رفتار دفاعی برای کسانی است که در حوزه‌های مختلف روابط انسانی توانایی‌های لازم را کسب ننموده‌اند. پژوهش حاضر با محدودیت خاصی روبرو نبود. آزمودنی‌ها در ابتدا با توجه به محتوای سؤال‌ها به دلیل شرم و ترس از افشای نظراتشان در تکمیل پرسش‌نامه‌ها تردید داشتند که این مسئله با توجه به توضیحات (مبنی بر عدم ضرورت بیان مشخصات و هویت فردی آنها) حل شد. با توجه به نتایج پژوهش حاضر مبنی بر تفاوت معنادار نگرش صمیمانه نسبت به همسر در زنان کاربر فضای مجازی اجتماعی در مقایسه با زنان غیرکاربر، پیشنهاد می‌شود مراکز و مسئولین مشاوره ازدواج در وزارت بهداشت علاوه بر ارائه آموزش‌های رایج بهداشتی، آموزش‌های لازم برای آشنایی زوجین به اهمیت ابعاد صمیمیت در ازدواج به عنوان عاملی مؤثر در پیشگیری مشکلات زناشویی احتمالی را ارائه دهند. همچنین آگاهی‌های لازم در مورد تأثیر استفاده نادرست از شبکه‌های مجازی را در اختیار مخاطبین خود قرار دهند.

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
 رتال جامع علوم انسانی

فهرست منابع

* قرآن مجید

۱. ابراهیم پورکومله، سمیرا، و خزایی، کامیاب (۱۳۹۱). آسیب‌های نوپدید، شبکه‌های اجتماعی مجازی در کمین خانواده ایرانی. نخستین کنگره ملی آسیب‌های اجتماعی نوپدید و فضای مجازی، ۱-۱۴.
۲. اسلامی، مروارید (۱۳۹۱). بررسی شبکه‌های اجتماعی و تأثیرات آنها بر ابعاد مختلف زندگی. نخستین کنگره ملی فضای مجازی و آسیب‌های اجتماعی، ۱-۲۳.
۳. اصفری مقدم، محمدعلی، عمری، زینب، و شعیری، محمدرضا (۱۳۹۰). مقایسه بی‌وفایی جنسی و عاطفی در مردان و زنان دانشجو. ششمین سمینار دانشجویی بهداشت روانی دانشجویان، ۶۳۰-۶۳۳.
۴. عذرا (۱۳۸۴). بررسی و مقایسه اثربخشی رویکرد روانی-آموزشی مبتنی بر شناختی-رفتاری و ارتباط درمانی بر صمیمیت زوجین مراجعه‌کننده به مراکز مشاوره در شهر اصفهان، پایان‌نامه دکتری. دانشگاه تربیت معلم، تهران.
۵. عذرا (۱۳۸۷). افزایش صمیمیت زناشویی. نشریه تازه‌های روان‌درمانی، ۴۹ و ۵۰ (-)، ۲۱-۴۲.
۶. عذرا، رضایی، جواد، و احمدی، سید احمد (۱۳۹۳). صمیمیت و نقش آن در زندگی زناشویی (مفاهیم، نظریه‌ها و راه کارها). اصفهان: انتشارات جهاد دانشگاهی.
۷. برات دستجردی، نگین، و صیادی، سمیه (۱۳۹۱). بررسی رابطه بین استفاده از شبکه‌های اجتماعی بر اعتیاد به اینترنت و افسردگی در دانشجویان دانشگاه‌های پیام نور شهر اصفهان. نشریه تحقیقات علوم رفتاری، ۵ (۱۰)،

۸. خدابخشی کولابی، آناهیتا، بساطی، طیبه، تاجیک اسماعیلی، عزیزاله، تقوایی، داود... و رحمتی زاده، معصومه (۱۳۹۳). طرح داده‌های ناسازگار اولیه و نگرش صمیمانه در مردان متأهل، پیمان شکن و غیر پیمان شکن، نشریه روان پرستاری، ۲(۳)، ۱۱-۲۳.
۹. خدایاری فرد، محمد... زارع پور، مریم... و حجازی، الهه (۱۳۹۰). اثربخشی آموزش مهارت حل مسئله بر صمیمیت زناشویی. نشریه روانشناسی علوم تربیتی دانشگاه تهران، ۴۱(۳)، ۴۹-۶۰.
۱۰. خواجه نژادیان، علی (۱۳۹۳). تبیین نقش فیسبوک در زندگی زناشویی اعضاء متأهل ایرانی خود. نخستین کنگره ملی آسیب‌های اجتماعی نوپدید و فضای مجازی، تهران، ۳۲۹-۳۷۰.
۱۱. دلوار، علی (۱۳۹۳). روش تحقیق در روانشناسی و علوم تربیتی. تهران: مؤسسه نشر ویرایش.
۱۲. راوودارد، اعظم (۱۳۸۴). مسائل اجتماعی زنان در اینترنت. نشریه مطالعات فرهنگی و ارتباطات، ۲(۳)، ۷۳-۹۲.
۱۳. فراست، زهرا (۱۳۸۱). بررسی و مقایسه منبع کنترل و رضایت زناشویی در بین زنان شاغل (معلم) و خانه‌دار شهر تهران. پایان نامه کارشناسی ارشد. دانشگاه تربیت معلم، تهران.
۱۴. فسانی، سهیلا... و ملکی پور، زینب (۱۳۹۲). تحلیل جنسیتی فاصله در روابط زوجین: مصادیق و زمینه‌های شکل‌گیری. نشریه زن در توسعه و سیاست، ۱۱(۱)، ۱-۲۸.
۱۵. کفاشی، مجید (۱۳۸۸). رواسازی مقیاس سنجش تأثیر اینترنت بر ارزش‌های تربیتی خانواده. نشریه اندیشه‌های تازه در علوم تربیتی، ۱۱(۵)، ۱۱۴-۱۲۲.
۱۶. کفاشی، مجید (۱۳۸۹). مدل سازی معادلات ساختاری تأثیرات اینترنت بر ارزش‌های خانواده. نشریه پژوهشنامه علوم اجتماعی، ۳(۴)، ۱۳۵-۱۵۴.
۱۷. کوپر، ال (۱۳۸۸). اینترنت و کمین اخلاقی؛ نیمه پنهان قدرت. مترجم: مرتضوی، سیدحمید... و جباریان، بتول. تهران: انتشارات دانژه.
18. Bagarozzi, D. A. (2001). *Enhancing Intimacy in Marriage: A Clinician's Handbook*. Brunner-Routledge.
19. Gordon, L. H (2004). *Intimacy: The Art of Relationships*. www:psychology Today, resived on Aug30.
20. Das, B. (2011). social networking sits-A critical Analysis of Impact on personal and social life. *International journal of Business and Social Science*, 2(14), 178- 199.
21. Kang, R. (2012). The increasing of social media on divorces. *website content coordinator, Hoston divorce*, Posted on descern ber 24th.
22. Kerner, I. (2014). Emotioonal Affair: How Facebook Leads to Infidelity. *http://the chart blogs. Cnn, Avelbeon jan 11*.
23. Treas, J. and Gisen, D, (2000). Sexual infidelity amouq Married and conhabiting Americans. Published by: *National council on Family Relations*, 2(1), 48-60.
24. Zhu, J. J. H., and He, Z (2002). Diffusion, use and impact of the internet in Hong Kong: A chain process model. *Journal of Computer-Mediated Communication*, 7(2), 247-273.

پښتونستان د علومو او انساني مطالعاتو فریښی
پرتال جامع علوم انسانی